

Índex

Introducció	7
<i>Carme Mayol</i>	
Sessió d'obertura	11
<i>Carme Mayol</i> , codirectora de l'Associació Lectura Fàcil	13
<i>Pepita Corominas</i> , subdirectora general d'Ordenació Curricular i Programes Educatius de la Generalitat de Catalunya	16
<i>Assumpta Bailac</i> , directora general de Cooperació Cultural de la Generalitat de Catalunya	18
<i>Anna Simó</i> , consellera de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya	20
L'alfabetització: un repte en la societat de la informació	23
The International Easy-to-Read Network: Goals and Strategies, Ideas for Cooperation	25
<i>Brør Tronbacke</i>	
Literacy for Adult People: an International Overview	31
<i>Mats Myrberg</i>	
Experiència d'alfabetització de persones adultes en un medi multicultural. Per què hem de llegir?	45
<i>Miquel Casanovas Prat</i>	
L'alfabetització, eina d'integració social	55
<i>Arcadi Oliveres</i>	
Accés a la informació per a tothom: una prioritat de la UNESCO	63
<i>Agustí Colomines i Companys</i>	

Un camí per a la inclusió dels immigrants en un context bilingüe: la Lectura Fàcil <i>Jordi Porta</i>	67
L'elaboració de materials de Lectura Fàcil	71
Books for everyone <i>Anne Marit Godal i Cathrine Nysæther</i>	73
Observations and Experience from writing Easy-to-Read text <i>Johan Werkmäster</i>	77
<i>Dueparole. Mensile di facile lettura: an Italian Experience</i> <i>Maria Emanuela Piemontese</i>	91
The Finnish Plain Language Centre <i>Leealaura Leskelä</i>	101
Taules rodones: administracions i usuaris tenen la paraula	105
Polítiques de foment de la lectura	107
Perspectives i propostes de col·laboració	129
Cloenda i conclusions	147
Cloenda <i>Miquel Casanovas</i>	149
Conclusions finals	150
Conclusiones finales	152
Concluding remarks	154
Annexos	157
Participants a les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil	159
Entitats organitzadores	167
Entitats col·laboradores	169

Brør Tronbacke
*Director of the Centre
Easy-to-Read
in Stockholm (Sweden)*

The International Easy-to-Read Network: Goals and Strategies, Ideas for Cooperation

RESUM. Els materials de Lectura Fàcil permeten l'accés a la informació i la literatura a aquelles persones amb dificultats lectores. Per tant, és una qüestió de democràcia i accessibilitat. I també d'una millor qualitat de vida. El Centre for Easy-to-Read a Estocolm s'hi dedica des de 1968, i avui són força nombrosos els països on trobem activitats relacionades amb la Lectura Fàcil. Això fa necessària la col·laboració. Durant molts anys, l'IFLA (Federació Internacional d'Associacions Bibliotecàries i Institucions) ha donat suport al treball internacional al voltant d'aquest tema. Ara la Xarxa Internacional de Lectura Fàcil entra en escena per ampliar la cooperació internacional a altres sectors professionals. L'objectiu principal és el de convertir-se en un punt de trobada per a totes les persones interessades en la Lectura Fàcil, en una plataforma que impulsi l'intercanvi d'informació, les iniciatives compartides, la investigació, les traduccions, etc. Té un espai web: www.easytoreadnetwork.org.

RESUMEN. Los materiales de Lectura Fácil permiten el acceso a la información y la literatura a aquellas personas con dificultades lectoras. Por lo tanto, estamos hablando de democracia y accesibilidad. Y también de una mejor calidad de vida. El Centre for Easy-to-Read de Estocolmo trabaja en ello desde 1968, y hoy encontramos actividades relacionadas con la Lectura Fácil en unos cuantos países, lo que conlleva la necesidad de colaborar. Durante años, la IFLA (Federación Internacional de Asociaciones Bibliotecarias e Instituciones) ha apoyado el trabajo internacional en este tema. Ahora, la Red Internacional de Lectura Fácil entra en escena para ampliar la cooperación internacional a otros sectores profesionales. Su objetivo principal es convertirse en punto de encuentro para todas las personas interesadas en la Lectura Fácil, en una plataforma que impulse el intercambio de información, las iniciativas compartidas, la investigación, las traducciones, etc. Tiene un sitio web: www.easytoreadnetwork.org.

ABSTRACT. Easy-to-Read materials allow easy access to information and literature for people with special reading difficulties. Easy-to-Read is thus about democracy and accessibility. It is also about better quality of life. The Centre for Easy-to-Read in Stockholm has been working on the subject since 1968. Today there are Easy-to-Read activities in quite a few countries and a need for cooperation. The International Federation for Library Associations and Institutions (IFLA) has been supporting Easy-to-Read work at an international level for many years. Now the International Easy-to-Read Network is stepping in to extend international cooperation to other professional sectors. Its main goal is to become a meeting place for all people interested in matters related to Easy-to-Read, as well as a platform to promote exchange of information, common initiatives, research, translations, etc. The network has a website: www.easytoreadnetwork.org.

On behalf of the International Easy-to-Read Network, I would like to thank our hosts and organisers in Barcelona, the Lectura Fàcil association, and also the city of Barcelona, now celebrating the Year of Books and Reading. It is a real pleasure to be in the lovely city of Barcelona.

I will talk about the Easy-to-Read Network, a network for people and organisations interested in Easy-to-Read matters. Some years ago, we made some efforts to get funding from the European Union to start a network, unfortunately without success. This is why a year ago we decided to try the idea to start it without special funding from wealthy institutions. Today, we are lucky to be here and to have discussed the Easy-to-Read Network for a few hours, as we did yesterday.

I will talk about the idea behind the network. Many of you know a great deal about Easy-to-Read publishing. Today or tomorrow, we will get to learn more about how to write Easy-to-Read texts and also more about research findings connected to Easy-to-Read matters. I will give a short introduction before talking about the network for those of you who are not so familiar with the subject.

About Easy-to Read materials

We have already heard why we need Easy-to-Read materials. It is about democracy and accessibility, because all access to information and literature is essential to being part of society and exercising democratic rights. It is also a matter of quality of life, because if you can read well you can achieve a greater deal of self-confidence. Thus, the mission of Easy-to-Read materials is to make information and literature available to people with reading difficulties, such as untrained readers and poor readers.

I will not say much about the research findings regarding literacy and people with limited skills because professor Mats Myrberg will tell us more about that later. But I want to point out that international literacy surveys reveal that a substantial proportion of the adult population has problems meeting even modest literacy demands. In most countries, this represents 20-25% of the population and in some countries even more. Many of these people need Easy-to-Read materials. Different groups of people could benefit from Easy-to-Read materials: people with disabilities or with limited reading or language skills (for instance, people with intellectual disabilities such as dyslexia, autism, people with hearing or speech impediments and also adults with dementia). And people with limited language and reading skills, such as immigrants, educationally disadvantaged people and to some extent also school children. Altogether we could say that 15% of the population could benefit from Easy-to-Read materials, probably even more. In spite of the differences between the groups, they share other aspects that allow for several groups to benefit from various types of Easy-to-Read materials.

I would like to give some specific criteria for Easy-to-Read materials and the way to write Easy-to-Read texts. There are a few ideas that are important to consider. You have to think about the reader whom you are writing for, the content, the story you would like to tell, the language, the

pictures and the layout of the texts. It is also a good idea to write concretely, to be logical and to have a story that follows a common thread with logical continuity; we have to think about the cause and effect and try to be concise.

The aim with Easy-to-Read materials is to write in a simple and understandable manner, but at the same time in an adult manner. With Easy-to-Read materials there is not just one level of difficulty, because there are different reading abilities even within groups and people with the same reading problems, so there is a need for Easy-to-Read materials with various levels of difficulty, from very easy picture-based books up to stories that require some reading skills.

I believe that there is a need for Easy-to-Read materials in all kinds of media: literature, newspapers and magazines, etc. There is also a great need for information about society and there should be easy-to-understand programmes on TV, radio, etc. and media like talking books and web sites, which are becoming an increasingly important channel for information.

The Easy-to-Read materials are supported by some rules and guidelines. In fact, the Human Rights Committee of the United Nations supports Easy-to-Read publishing, since we are talking about participation in society and cultural life and being part of the community. Easy-to-Read materials are supported by the standard rules of the United Nations that state that governments and states should develop strategies to make information services accessible to groups of people with disabilities. Governments should also encourage the media (TV, radio, newspapers, etc.) to make their services accessible to people with some kind of disability. The UNESCO Public Library Manifesto also states that materials must be provided for people who cannot use the regular services. The International Library Association (IFLA) has published guidelines for Easy-to-Read materials.

Easy-to-Read work in Sweden and abroad

I would like to say a few words about the work at the Swedish Easy-to-Read Centre, which I represent. Swedish Easy-to-Read activities began quite a few years ago, in 1968, as experimental work. At that time, it was part of the National Board of Education and after some years the government decided to put together a special agency for Easy-to-Read matters. Thus, in 1987, an Easy-to-Read Foundation was established by parliamentary decision. Today we publish Easy-to-Read books and Easy-to-Read newspapers, we organise commissions and courses on Easy-to-Read materials and we offer reading representatives, as well as information and marketing. We have to try to initiate research to create an international context.

I would also like to comment on the commissions and courses. The commissions are offering our services to the authorities and other organisations to help them make their information Easy-to-Read. The Reading Representatives is an organisation to disseminate Easy-to-Read materials among people with severe reading disabilities, like those with intellectual disabilities and dementia.

As for the Easy-to-Read situation at an international level today, we know that there are activities in quite a few countries, such as Spain, Italy, Belgium, the Netherlands, Greece, Austria, Latvia, Japan, Finland, Norway, Denmark and Sweden. They all have some kind of Easy-to-Read publishing activities and some of these countries are here today. Tomorrow we will have the opportunity to share some of the experiences from Norway, Finland and Latvia. I would like to comment that in Belgium there is an Easy-to-Read newspaper. In the Netherlands there is an Easy-to-Read newspaper as well as Easy-to-Read books. In Greece there are Easy-to-Read activities mainly for educational reasons. In Austria, the efforts are being made for disabled people. In Japan there are a lot of activities for handicapped people and others. In the United Kingdom there is a successful activity related to plain English, which is a way of making the normal prose easier to understand. In the United States there are Easy-to-Read newspapers published for immigrants in some of the states. There are other countries that are interested in Easy-to-Read matters; they do not yet have a publishing organisation for Easy-to-Read materials but they are interested in taking part in the discussions. Countries have cooperated with Easy-to-Read publications – with translations from one language into another – for several years.

There is also a possibility for co-operation with joint projects to develop methods and standards for Easy-to-Read materials. The international work for Easy-to-Read matters has been done so far by the International Library Association, which has been supporting the idea of Easy-to-Read materials for quite a few years and has published guidelines for Easy-to-Read materials. Thus, the IFLA has taken many good actions, but the problem is that it only reaches the library sector. For instance, it does not reach publishers or journalists. For a few years, the Nordic countries have collaborated in the Easy-to-Read field and have organised gatherings every two or three years. There are a few Easy-to-Read projects ongoing today, such as a project between countries publishing Easy-to-Read newspapers, and at the beginning of this year the European Union gave limited financial support to this project. This is one way of cooperating but it is mostly focused in newspaper issues.

The International Easy-to-Read Network

We need to discuss Easy-to-Read matters internationally, and for that reason an Easy-to-Read network is a good idea. The most important goal of the network is to become a meeting place or platform where all people interested in Easy-to-Read matters and publications can have the chance to read and learn about each other. Another purpose is to facilitate cooperation between countries and organisations publishing Easy-to-Read materials or with an interest in these matters, because everybody should have the chance to know what is going on and what is happening in different parts of the world. This network should also be a place where you can discuss ideas for Easy-to-Read projects, submit proposals for collaboration, etc. Another important mission of the network should be to try and raise the awareness of the need for Easy-to-Read materials in different countries, supporting initiatives being launched elsewhere, as well as trying to raise funds for joint venture projects within the network from different organisations. The net-

work should also try to initiate research into Easy-to-Read publications, such as research on literacy, target groups, etc.

The network should be open to all professionals interested in Easy-to-Read matters, such as authors, journalists, illustrators, publishers, producers, librarians, researchers, etc., as well as people engaged in organisations, for instance marketing people or disabled people. All of them should become members of the network and get in contact with other people. Participation in the network should be free of charge.

The network has a web site, information about the members with a mailing list and could also try to organise some activities in different fields such as conferences, etc. The address of the web site is www.easytoreadnetwork.org and it should contain basic information about the network: its idea, purpose, etc. There should also be a news section with an electronic newsletter, allowing you to inform others about what is happening in the Easy-to-Read field, discuss ideas related to Easy-to-Read matters, etc. It is mainly a place for all members of the network to write a short message to discuss ideas, make contacts, test projects, etc. With the mailing list of the network members, one can easily make contact with other people interested in the same matters. There are also links to different Easy-to-Read organisations, so you can easily find other publishing companies or organisations in Easy-to-Read matters. The web site of the Easy-to-Read Network should be professionally made, easy-to-use and should enable easy contact with other people.

Today in the network there are people from fifteen countries. There are some other ten to fifteen countries interested in these matters, so we hope that more people would like to become members. Thus, we will have more countries and more people from each country in the network and we will be able to inform each other and make contacts. The network could also foster different kinds of activities such as this conference, exhibitions of Easy-to-Read materials, etc. We could organise a meeting every two or three years as a possibility for the members of the network to meet each other and exchange experiences and discuss ideas or to arrange courses for Easy-to-Read publications, etc.

We have not yet decided if the International Easy-to-Read Network would need to be formalised as a formal body. The network itself would be an open society, open to all people interested in these matters. With a formal body it would be easier to approach organisations or to raise funds from the European Union, for example, for different kinds of projects or the Socrates project for education. One of the ongoing projects in the Easy-to-Read field is the EU-newspaper project. We hope that there will be research in different areas related to Easy-to-Read matters, such as literacy, readability, research about target groups, media and publications, etc. The research findings are a very good support for the Easy-to-Read world.

We have not discussed some of these matters yet, but we could have projects about criteria for Easy-to-Read guidelines, certification for Easy-to-Read materials, courses in Easy-to-Read writing, making an Easy-to-Read library, Easy-to-Read books translated into different languages, a

democracy site for Easy-to-Read materials with documents important for democracy, etc. We have also talked about creating Easy-to-Read information on the European Union, for example.

This is a short presentation of the network and the idea underlying it. We have just started the discussions and we have to debate on how to move further, so we do not have the answer to the next step yet. But we are working on it. Thank you.

Miquel Casanovas Prat

*Vicepresident de
l'Associació Lectura Fàcil*

Experiència d'alfabetització de persones adultes en un medi multicultural. Per què hem de llegir?

RESUM. L'Aula de Formació d'Adults Miquel Martí i Pol és al barri de l'Erm (Manlleu) que té 7.000 habitants i un 20% de població immigrada estrangera, i on es produeixen conflictes ocasionats per dèficits de comunicació. L'Aula treballa en alfabetització, en establir espais compartits, en fer de la lectura i l'escriptura instruments per a la millora de les pròpies condicions de vida i un camí cap a una veritable convivència. Un dels puntals és el desenvolupament de continguts culturals comuns. El programa «Fem Barri», que l'Aula du a terme amb altres entitats, inclou activitats que afavoreixen l'intercanvi i el coneixement mutu, com ara lectures en bars i perruqueries, intercanvis gastronòmics o grups de treball en benefici del barri. A l'Aula utilitzen materials de Lectura Fàcil i fan lectures de prova abans de la publicació de nous llibres en aquest format.

RESUMEN. El Aula de Formación de Adultos Miquel Martí i Pol está ubicada en el barrio de l'Erm (Manlleu, Barcelona) que tiene 7.000 habitantes y un 20% de población inmigrada extranjera, y donde se producen conflictos ocasionados por déficits de comunicación. El Aula trabaja en alfabetización, en establecer espacios compartidos, en hacer de la lectura y la escritura instrumentos para mejorar las propias condiciones de vida y un camino hacia una verdadera convivencia. Uno de los pilares de su trabajo es el desarrollo de contenidos culturales comunes. El programa «Fem Barri» («Construimos el Barrio»), que el Aula realiza junto con otras entidades, incluye actividades que favorecen el intercambio y el conocimiento mutuos, como lecturas en bares y peluquerías, intercambios gastronómicos o grupos de trabajo en beneficio del barrio. En el Aula utilizan materiales de Lectura Fácil y hacen lecturas de prueba antes de la publicación de nuevos libros en este formato.

ABSTRACT. The Miquel Martí i Pol Adult Education Centre is located in the neighbourhood of Erm (Manlleu, Barcelona) which has a population of some 7,000 inhabitants, 20% of whom are foreign immigrants. This often leads to conflicts caused by failure of communication. The Centre works on literacy, on establishing shared spaces, and on making reading and writing a tool to improve living conditions and provide a way towards real cohabitation. One of the pillars of this work is the development of common cultural resources. The programme “Fem barri” (“Constructing our Neighbourhood”), which the Centre runs along with other bodies, undertakes activities that promote exchange and mutual understanding, such as readings in bars and hair salons, gastronomical events and working groups to help improve the neighbourhood. In the Centre, Easy-To-Read materials are commonly used and new books in this format are test-read before publication.

L' experiència que els presento forma part de la resposta educativa a un medi multicultural i és part d'un procés de treball comunitari. Parlo d'experiència en tant que al llarg d'aquest procés un seguit de persones hem anat percebent i desenvolupant sentiments, sensacions, vacil·lacions, contradiccions, inhibicions que han alimentat els nostres afectes, els nostres coneixements i les nostres actuacions.

No es tracta pas d'una experiència «original». Ens han orientat el pensament i les actuacions de persones que des de diferents indrets han desenvolupat respostes a reptes comuns. Per això mateix, vull fer notar que a desgrat dels errors i mancances, cal sumar al procés que hem seguit els esforços de totes aquelles persones i organitzacions que entenen l'educació, en aquest cas l'alfabetització, com un compromís comunitari per a la desalienació i la humanització de les persones i dels col·lectius. Entenem que aquest és el fonament de desenvolupament personal i de les relacions de convivència i cooperació entre la ciutadania. Nosaltres no hem fet altra cosa que fer-nos preguntes i intentar respondre-les des d'una perspectiva «ecològica», és a dir, aprofitant i resituant en el nostre entorn el pensament i la pràctica dels que havien caminat davant nostre.

Parlaré, doncs, d'un procés que es defineix a partir d'unes preguntes i de les respostes que nosaltres hem intentat donar. Pot ser que les respostes siguin encertades o que no ho siguin. En tot cas, per a nosaltres aquestes jornades són una oportunitat per contrastar i, per tant, per continuar fent «experiència».

Qui som? El punt de partida

Quan fa 27 anys uns professors, funcionaris primer del Ministeri d'Educació i posteriorment de la Generalitat de Catalunya, ens vam trobar per treballar, la primera cosa que havíem de definir era «qui som?», quin era el nostre pensament, quina era la nostra aproximació a la realitat educativa, en què es fonamentava la nostra complicitat i la nostra cooperació. Quina era la direcció del nostre treball? Quins n'eren els límits? Ens calia fixar què compartíem per tenir un punt de partida al més comú possible.

La nostra tasca era educativa, pel que ara ens ocupa, alfabetitzadora. Per a nosaltres, l'obra de Paulo Freire va ser, i continua sent, un referent important i per això vam començar per acceptar que «alfabetitzar vol dir, en primer lloc, que l'analfabet descobreix aquesta realitat [l'estructura d'una societat injusta]. I que descobreix alhora que el fet d'haver-se-li negat el dret a expressar-se, a dominar la PARAULA, està directament relacionat amb el fet d'haver-li tret el dret a contribuir amb la seva aportació a la millora o a l'enriquiment del món. [...] Alfabetitzar voldrà dir, doncs, molt més que aprendre a llegir i escriure».¹

---

¹ Jaume Botey. Pròleg a l'edició catalana de *L'educació com a pràctica de la llibertat*. Vic: Eumo Editorial, 1987, p. XLVIII.

La lectura és més que una activitat purament instrumental i funcional; ens permet mirar el món amb els ulls d'altres persones, ens fa descobrir idees i sentiments nous i compartir-ne de vells; per això la lectura esdevé font de satisfacció. Alhora, però, genera interrogants, desperta la curiositat, la necessitat de preguntar, de voler conèixer. La persona alfabetitzada, el bon lector, no pot llegir passivament.

Poder llegir i poder escriure significa, doncs, millorar la capacitat de reconèixer la pròpia realitat i la de l'entorn i poder-la expressar, compartir i transformar. Al mateix temps permet assolir la capacitat de processar els missatges i la informació que generen els altres per aprofundir en el coneixement d'aquesta realitat.

No obstant això, en la nostra societat l'analfabet té moltes dificultats per reconèixer el seu analfabetisme, autolimitant així el seu present i futur. Els que tenen prestigi social, persones, entitats i institucions li han generat un sentiment de culpabilitat, de vergonya i, encara pitjor, de ciutadà «tolerat», ja que li manquen les condicions d'idoneïtat per ser un ciutadà cabal, segons afirmen alguns. Inconscientment o intencionadament i de manera interessada han vinculat «el ser» i l'aptitud per a l'exercici de la ciutadania a la carència d'un instrument arbitrari, l'alfabet, lligant analfabetisme amb incultura.

Així no és estrany que l'analfabet senti vergonya de ser-ho i, si és que arriba a decidir entrar en un procés d'alfabetització, sospira alleujat el dia que pot escriure quatre lletres, pot llegir els preus de la compra, omplir un imprès, entendre el rebut de la llum, entendre el caixer automàtic, aplicar les quatre operacions aritmètiques a la vida quotidiana etc.. Pensa que ja s'ha redimit d'una culpa original, inevitable, que l'estigmatitzava. Aparentment ha resolt el seu problema. Sense adonar-se'n, però, ha acceptat un nou límit, s'ha adaptat al sistema. El procés d'aprenentatge no li ha servit per contribuir a transformar unes relacions de poder que el van fer analfabet i que, d'una manera o altra, seguiran fent analfabets, és a dir, persones mancades d'instruments adequats de comunicació per millorar el coneixement del seu món i participar en la seva transformació. En paraules de Paulo Freire: «L'home modern [...] dominat per la força dels mites i dirigit per la publicitat organitzada, ideològica o no, renuncia cada vegada més, sense saber-ho, a la seva capacitat de decidir. És expulsat de l'òrbita de les decisions».² Per això, continua dient el mateix Freire en el seu llibre *A la sombra de este árbol* «[...] jamás acepté que la práctica educativa debiera limitarse sólo a la 'lectura de la palabra', a la 'lectura del texto' sino que debería incluir la 'lectura del contexto', la 'lectura del mundo [que alimenta] el optimismo crítico'».³ Ja que no es pot ser feliç si «se vive adaptado al mundo, sin ira, sin protesta, sin sueños de transformación».⁴

Cal esmentar que aquest doble posicionament «alfabetització adaptativa – alfabetització transformadora» genera conflictes entre els participants a les activitats d'alfabetització. Des del res-

² Ibid, p. 17.

³ Paulo Freire: *A la sombra de este árbol*. Barcelona: El Roure editorial, 1997, p. 35.

⁴ Ibid. p. 31.

pecte als processos i als nivells de consciència de cada persona, la nostra proposta alfabetitzadora intenta promoure un compromís de transformació.

Precisament per això estem obligats a llegir el nostre «context». Estem obligats a observar i interpretar quina és la demanda educativa que ens fan les persones que viuen en el nostre àmbit d'actuació.

On som? Àmbit d'actuació

Des de fa 27 anys ens preguntem constantment on som. Amb la cooperació de l'Associació de Veïns del barri hem anat elaborant instruments per seguir i conèixer la nostra realitat: primer un estudi sociològic, més endavant una enquesta i permanentment el contacte amb diferents agents socials. Més recentment ens han estat útils diversos instruments municipals que ens han permès fer un millor seguiment de la realitat social i cultural de Manlleu.

En aquest moment, i d'una manera molt esquemàtica, podríem resumir així la situació: som en una població de 20.000 habitants, Manlleu, amb un índex de població immigrada estrangera de l'ordre de més del 19%.

En concret, l'Aula de Formació d'Adults Miquel Martí i Pol, de la Generalitat de Catalunya, és el centre alfabetitzador situat al Barri de l'Erm. Aquest és un barri d'uns 7.000 habitants, un 23% dels quals procedeix de la immigració del sud peninsular dels anys seixanta; de fet, el barri va néixer amb ells. Un 20% és població immigrada estrangera, majoritàriament marroquina. Un 57% ha nascut a Catalunya i viu sobretot a la perifèria del barri, a la part nova, molt comercial, habitada per gent més jove, sovint amb una millor qualificació professional.

En conseqüència, és a la part central del barri on es produeix el contacte físic entre els diferents sectors immigrants i amb menys expectatives professionals. Un 55% dels veïns que hi viuen diuen que la convivència no és bona,⁵ mentre que per al 31% sí que ho és. Els percentatges varien segons la proximitat al centre del barri. Actualment el 55% dels veïns declaren no saber que se celebren les festes del barri i un 51% desconeix l'Associació de Veïns que fins als anys vuitanta havia estat un element important per a la solidaritat i la cohesió social del barri.

En aquest moment al barri existeixen diverses fonts de conflictes derivats de les maneres diferents de solventar determinats aspectes convivencials: les relacions entre veïns, la netedat del barri, els nens i el carrer, els nens i els adults, el mercat d'estupefaents, etc.

Manlleu té un 21% de persones que no saben llegir o no tenen estudis de cap mena⁶ i més de la meitat d'aquestes persones, d'orígens diversos, viuen al barri esmentat, on també hi ha una

---

⁵ Associació de Veïns del Barri de l'Erm: Programa «Fem Barri». Manlleu, 2003.

⁶ Padró Municipal. Manlleu, 2004.

part important dels habitatges degradats de Manlleu. Parlem d'un barri on resulta difícil la convivència i la cooperació entre els veïns. Fa anys, aquest barri patia un trencament social, econòmic i cultural respecte del conjunt de Manlleu. Avui aquest trencament es produeix a l'interior del mateix barri.

Què fem? La nostra tasca educativa

Pel que acabem de veure, un dels grans dèficits que pateix l'Erm és el de la comunicació. Necessitem la paraula en els seus suports oral i escrit per establir coneixement, per gestionar conflictes, per transformar les nostres relacions, per promoure un mateix projecte comunitari, el qual des de la diversitat i en la diversitat, alimenti la convivència i la cooperació.

En aquesta direcció ens va orientar des d'un principi l'itinerari intercultural que descriu Hannu en el seu llibre *Els guetos de l'escola*⁷:

- a) Trobada de persones de dues o més cultures.
- b) Desenvolupament de continguts culturals comuns.
- c) Desenvolupament de les diferents cultures a partir dels continguts culturals comuns.

La trobada en i des del centre d'alfabetització

En el centre, l'àmbit de comunicació bàsica està organitzat en tres nivells d'alfabetització, i en tallers de comunicació, llengua oral i cultura per a persones estrangeres desconexores dels idiomes d'ús comú a Manlleu.

En aquest àmbit hi trobem persones de diferents orígens culturals amb una necessitat comuna: conèixer el món, analitzar-lo i transformar-lo per humanitzar la seva vida. Aquesta necessitat organitza les unitats temàtiques entorn de les quals cerquem un vocabulari comú: el poble, l'escola, la casa, la comunitat de veïns, la sanitat, el barri, la gastronomia, la festa, la poesia, les llegendes, la geografia, el casament, la religió, etc. Cada persona, d'acord amb el seu nivell, treballa el llenguatge, la parla, l'escriptura i la lectura.

Aquest aprenentatge es socialitza en les trobades entre persones de diferents nivells i procedències. L'objectiu és millorar el nivell de llenguatge i que el llenguatge adquirit els permeti explicar com és el seu món, identificar les coincidències i les divergències de les seves experiències vitals i intentar comprendre el món de l'altre.

Aquestes trobades es poden desenvolupar mitjançant:

- Xerrades de terceres persones: personal sanitari, historiadors, visitants marroquins, etc.

⁷ Hannu: *Els guetos de l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1990.

- Visites conjuntes: al centre de salut, al museu, etc.
- Visites a les altres aules: dues o tres persones d'alfabetització van als tallers de comunicació de persones immigrants per explicar algun fet o circumstància especial i viceversa.
- Grups de conversa per parlar de temes diversos.
- Elaboració de plafons amb motiu de dies assenyalats: Dia de la Dona, Nadal, Ramadà. Es confeccionen amb imatges i petits textos escrits pels alumnes que en una lectura posterior llegixen i comenten tots plegats.
- Grups d'ajuda mútua per millorar la lectura i l'escriptura.

Per tant, es tracta de promoure un procés cooperatiu i solidari. En la mesura possible la trobada és l'àmbit on s'organitzen activitats per realitzar conjuntament, a partir de referents universals, locals o grupals. Es procura col·laborar amb altres entitats per tal que l'activitat trascendeixi el marc del centre i se situï en el marc més ampli del seu entorn.

En resum, parlem, llegim i escrivim no tan sols per a nosaltres sinó, també, per intensificar la socialització, per viure més plenament en la nostra comunitat, el barri, en aquest cas.

Desenvolupament d'activitats amb continguts culturals comuns

L'aprenentatge de la lectura i de l'escriptura ens ha de facilitar la realització d'activitats culturals comunes superant processos de separació entre col·lectius. Algunes de les activitats realitzades són aquestes:

Lectures als bars i perruqueries

Fa uns vint anys es va dur a terme una campanya per introduir diaris d'informació general i els comarcals (en català) als vint-i-un bars del barri. Fins aquell moment, tots tenien diaris esportius, i només un en tenia d'informació general. Molt més recentment es va iniciar una campanya encara vigent d'introducció d'escriptors i poetes com a material de lectura als bars i perruqueries: Miquel Martí i Pol, García Lorca, i d'altres. Ens sembla important obrir espais de lectura i que aquests espais siguin tan a prop del ciutadà com sigui possible.

Celebracions

La inauguració de la botiga del comerç just, celebrar el Dia de la Dona i les jornades per la Pau, entre altres, són diades que ens brinden espais públics importants, bé sigui en un auditori, o bé al carrer on ens trobem tots per llegir el text escollit en favor de la igualtat i la cooperació. Quan es dóna aquesta circumstància, no solament hem llegit, també hem ocupat tots plegats el carrer, l'hem adornat, l'hem ambientat, marroquins, catalans, andalusos l'hem fet nostre. La lectura ens ha reunit en un pensament compartit i en un desig comú.

L'intercanvi gastronòmic «Cuines dels manlleuencs»

Una jornada al carrer, en motiu de la festa del barri. Ha estat un important espai d'actuació conjunta de les cinquanta-cinc persones que han escrit o dictat les receptes i que les han cuinades

a casa o al mateix carrer, i de les 500 que han fruit dels plats. També han procurat ubicar-les geogràficament i culturalment i amb tot aquest material ara s'està elaborant un llibre, que ja voldríem que fos de Lectura Fàcil, i que serà la base per a posteriors lectures i comentaris que fem entre tots plegats.

Algunes persones han pogut escriure les receptes culinàries elles mateixes. D'altres, com ja he dit, les han hagut de dictar, encara no les poden escriure; saben que la seva paraula dita és també important, però que els limita. Aquesta consciència fa que elles mateixes demanin més possibilitats, més oportunitats per poder llegir i escriure. Intenten així modificar la seva realitat.

Fira de Sant Jordi

Des de fa vint-i-cinc anys, la fira posa de manifest que amb llengües diferents, grafies diferents, músiques diferents, costums diferents etc. podem celebrar una festa comuna que organitzem en comú i que celebrem en comú.

Tallers d'arranjament del barri

La vida quotidiana ens obliga a anar més enllà de les activitats puntuals i festives. Necessitem una cultura comuna en molts àmbits per fonamentar la convivència i la cooperació. Aquesta és la finalitat dels nous grups de treball que s'estan organitzant en col·laboració amb l'Associació de Veïns. Aquests grups pensen què cal fer i que cal comunicar per tal que tots els veïns tinguem una mateixa idea i unes pràctiques comunes respecte a la netedat del barri. La lectura i l'escriptura no és una finalitat en ella mateixa, és important per poder saber i dir coses. Aquesta és la tasca d'aquests grups. Quin és l'eslògan, quina és la carta o l'escrit que cal adreçar als veïns, quines són les accions que cal desenvolupar per fer-nos nostre el barri gràcies a la neteja. Aquest grups han proposat també de fer un test de comprensió dels materials que altres institucions puguin editar per a aquesta campanya.

Tot aquest procés se situa en el marc d'un programa, «Fem Barri», que uneix els esforços de cinc entitats: l'Associació de Veïns de l'Erm, l'Associació Socioeducativa l'Ordit, l'Aula de Formació d'Adults Miquel Martí i Pol, l'ACA Peña Flamenca de Manlleu, l'associació Jameiat Essalam i CITE·CC.OO. Les dues últimes entitats les formen tant persones immigrades com autòctones i tenen com a objectiu específic l'actuació en l'àmbit de la immigració. Aquest programa permet que a través de l'alfabetització les persones trobin un camí per actuar en els àmbits que condicionen la seva vida, per intentar transformar les situacions d'incomunicació i de rebuig que dificulten la lectura en comú del text, del context i del món.

Un dels efectes del procés és comprendre que el dret d'expressar-se, de dominar la paraula exigeix que l'activitat d'aprenentatge se situï en un marc dialògic i tingui com a centre l'educand, la seva vida i la seva comunitat. Això condueix necessàriament a la defensa i desenvolupament d'uns interessos comuns, condueix a la vida associativa que en l'àmbit de l'Aula Miquel Martí i Pol s'ha concretat al llarg dels anys en tres tipus de propostes:

Orientativa

Facilitar el coneixement i l'accés a les associacions existents.

Formativa

Realitzar una formació específica perquè les persones que estan en processos d'alfabetització puguin participar activament en la organització i desenvolupament d'una associació. Això ha facilitat el naixement de l'ACA Peña Flamenca, l'Associació de Dones de Manlleu (que s'ha dissolt després de dotze anys de vida activa), Jameiat Essalam o l'Associació Socioeducativa l'Ordit. Aquesta última neix precisament per la necessitat que tenen els adults que s'estan alfabetitzant de tenir un mitjà que els permeti participar de manera autònoma en l'aula i en l'entorn. Esdevé un camí perquè persones que no estaven implicades en el món associatiu comencin a compartir amb altres persones i entitats la voluntat de millora personal i col·lectiva. També esdevé un instrument d'ajuda mútua i de socialització dels coneixements. Genera grups de lectura i escriptura, s'organitzen tallers de cuina per persones amb discapacitats i es promouen noves activitats i cursos.

Cooperativa

És imprescindible cercar la cooperació més enllà de l'àmbit local. Cal que la paraula d'aquelles persones a les quals durant anys s'ha mantingut en silenci es faci sentir solidàriament a molts llocs. Amb aquesta idea, les persones que participen en cursos d'alfabetització assisteixen a congressos d'alfabetitzants que anualment es realitzen en alguna població espanyola. D'altra banda, cada any es publica una revista i es fa una trobada dels centres d'alfabetització de la comarca. A més, puntualment s'estableixen contactes amb centres més llunyans com ara Beni Enzar (Marroc) o Escuela Campesinas (Castilla-León).

El desenvolupament de les diferents cultures a partir dels continguts culturals comuns

Estem convençuts que una pràctica educativa fonamentada en la trobada de persones de dues o més cultures i en el desenvolupament de continguts culturals comuns ha de facilitar el camí perquè les diferents cultures evolucionin a partir d'aquests continguts culturals.

Aquesta part del procés és molt més lenta i difícil de veure, sobretot en la perspectiva curta amb què sovint considerem l'arribada de persones procedents d'altres països. No obstant, potser en tenim un petit indicador en la voluntat de compartir l'àmbit festiu amb els altres col·lectius. Per això les festes del centre educatiu són les festes de tots plegats, en una versió més social que religiosa: Nadal, Dia de Andalusia, Ramadà, Sant Jordi.

No és un gran pas, però imperceptiblement introdueix un canvi de mentalitat, cap festa ens aliena, tota festa es pot compartir. Les festes són material de treball en la conversa i l'escriptura segons els nivells d'aprenentatge. Cada alumne explica què sap de les festes que no formen part de la seva tradició. El treball continua després amb materials de lectura i escriptura preparats i acaba amb la celebració de la festa.

Acabo aquesta comunicació amb un breu apunt sobre els criteris metodològics i d'avaluació.

Com ho fem? Resum dels criteris metodològics

D'alguna manera ja hem abordat la nostra manera de treballar en les explicacions anteriors. Podríem resumir els criteris bàsics que orienten el nostre treball així:

- Cal que el procés d'alfabetització respongui a la realitat personal i col·lectiva de les persones que hi participen.
- L'ajuda mútua i la cooperació ens ajuden a aprendre per compartir, no per competir.
- Llegim i escrivim pel plaer de comunicar, i per millorar i transformar el nostre entorn. El procés instrumental ha d'estar al servei d'aquesta dinàmica.
- Cal que es generin grups de treball, grups d'escriptura i de lectura que es reunixin més enllà del propi centre educatiu. Estem convençuts que la lectura és una important font de coneixement mutu i un camí cap a la solidaritat entre persones de diferent origen cultural.

Què avaluem?

Partim de la premissa que tothom que participa en la tasca educativa pot avaluar, tant les persones que s'alfabetitzen com les entitats i col·laboradors que actuen en el procés. L'àmbit de l'avaluació és personal i col·lectiu, a través de entrevistes i reunions. Els aspectes d'avaluació els agrupem en els nivells següents:

Nivell personal

- Adquisició de coneixements instrumentals
- Satisfacció personal
- Autonomia aconseguida
- Implicació en el procés
- Transferència dels coneixements i pràctiques a la vida quotidiana

Nivell col·lectiu

- Coneixement de la realitat del barri/poble en cada moment
- Cooperació amb altres entitats
- Incidència de les actuacions en el barri/poble

Voldria acabar fent esment que el centre en el qual desenvolupem dia a dia la nostra «experiència» té un fort compromís amb la lectura, i en especial amb la Lectura Fàcil, per a uns límits de les seves possibilitats i per a uns altres camí cap a aventures lectores més agosarades. Per això en la nostra pràctica pedagògica provem i avaluem materials de Lectura Fàcil abans de la seva publicació.

El testimoni explícit d'aquest compromís és el mateix nom de l'aula: Miquel Martí i Pol, treballador d'una fàbrica tèxtil, poeta autodidacta que amb la seva lectura emociona moltes de les persones que estan en els grups d'alfabetització, antigues treballadores del tèxtil que van entrar a la fàbrica com l'Elionor, la noia d'un dels seus poemes:

L'Elionor tenia
catorze anys i tres hores
quan va posar-se a treballar.
Aquestes coses queden
enregistrades a la sang per sempre.